

Undervisningsministeriet
Afdelingen for gymnasiale uddannelser
25. marts 2008

Høringsresumé

Forslag til lov om pædagogikum for lærere i de gymnasiale uddannelser

Generelt

Lovforslaget er den 27. februar 2008 sendt i høring til 35 organisationer m.fl. med høringsfrist den 25. marts 2008. Lovudkast, høringsbrev og høringsliste har været offentliggjort på høringsportalen.

Undervisningsministeriet har modtaget i alt 16 hørings svar, jf. vedhæftede bilag med oversigter over, hvilke organisationer m.fl. der har afgivet hørings svar.

Hørings svarene er generelt positive over for, at der nu etableres et fælles pædagogikum for samtlige lærere i de gymnasiale uddannelser. De organisationer, der har relation til erhvervsskoleområdet, fremhæver, at den nye ordning vil betyde et pædagogisk løft for lærerne på de erhvervsgymnasiale uddannelser, mens de organisationer, der især har tilknytning til det almene gymnasium, er bekymrede over, om forslaget indebærer en faglig forringelse i forhold til den eksisterende ordning på stx/hf.

Flere organisationer udtrykker bekymring over den foreslåede blandede finansieringsmodel, hvor finansieringen dels indgår i det generelle undervisningstaxameter og dels i et særskilt pædagogikumtaxameter. Samtidig advarer flere organisationer mod besparelser på området, idet man frygter det vil føre til faglige forringelser.

Væsentlige bemærkninger til lovforslaget

Nedenfor gives en kort gennemgang af de væsentligste kommentarer og forslag til ændringer. Gennemgangen er organiseret tematisk, under hvert tema er der udarbejdet en indstilling som reaktion på det pågældende forslag.

1. Uddannelsens omfang tidsmæssigt og indholdsmæssigt
2. Fastansættelse som forudsætning for pædagogikum
3. Sidefagssupplering indgår ikke i pædagogikumforslaget
4. Formel pædagogisk efteruddannelse som opfølgning på pædagogikumforløbet
5. Finansieringsmodel
6. Økonomiske rammer er usikre på høringstidspunktet
7. Tekniske og konkrete forslag

Ad 1) Uddannelsens omfang tidsmæssigt og indholdsmæssigt

Danske Erhvervsskoler er meget tilfredse med, at det er en 1-årig ordning, men mener, at det kan være problematisk at skulle gennemføre et forløb på 40 ECTS point inden for det første års ansættelse, og foreslår en længere tidsfrist, inden pædagogikum skal være afsluttet. Samme holdning har Danske Universiteter, mens Danmarks Erhvervspædagogiske Læreruddannelse (DEL) foreslår, at uddannelsen omfatter 60 ECTS point, så den kan ækvivalere med andre videregående uddannelser. Også Inspektorföreningen og Pædagogikumforeningen foreslår et omfang på 60 ECTS-point. Gymnasieskolernes Rektorforening og Lederforeningen for VUC er tilfredse med en 1-årig ordning.

Gymnasieskolernes Lærerforening, Gymnasieskolernes Rektorforening og Lederforeningen for VUC mener, at forslaget indebærer en forringelse af pædagogikum på det almengymnasiale område, idet de mener, at praktisk og teoretisk pædagogikum er skåret ned i forhold til den nuværende ordning på stx/hf, hvorimod Danske Universiteter udtrykker tilfredshed med, at omfanget af teoretisk pædagogikum er uændret i forhold til den nuværende ordning på stx/hf.

Bemærkninger

Det 1-årige forløb i den nye ordning er mindre komprimeret end i det nuværende 1-årige forløb i stx/hf. Til DEL's forslag om 1½ års uddannelse er at bemærke, at pædagogikum ikke er en selvstændig uddannelse, men alene udbydes for lærere, der ansættes i de gymnasiale uddannelser.

Der er ikke skåret omfangsmæssigt ned i hverken praktisk eller teoretisk pædagogikum. Omfanget af teoretisk pædagogikum er i dag på de erhvervsgymnasiale uddannelser 518 timer inkl. afslutningsprojekt og prøve. På det almengymnasiale område er det tilsvarende timetal 567 timer inkl. prøve, hvori indgår et kursus på 50 timer i almen it. I den foreslåede ordning vil omfanget af teoretisk pædagogikum være 485 timer plus 37 timer til prøven, i alt 522 timer.

I overensstemmelse med tilkendegivelser fra sektoren og under hensyntagen til kandidaternes forudsætninger vil størstedelen af kurset i almen it, herunder introduktion til skolens it-system, foregå i forbindelse med den almindelige ansættelsesintroduktion. I timetallet i praktisk pædagogikum vil yderligere indgå supervision i forbindelse med kandidatens undervisning i egne klasser.

Giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget

Ad 2) Fastansættelse som forudsætning for pædagogikum

Danske Erhvervsskoler, Danmarks Erhvervspædagogiske Læreruddannelse (DEL), Gymnasieskolernes Lærerforening (GL) og Lederforeningen for VUC udtrykker sig overvejende positivt om, at lærere uden pædagogikum ansættes i faste stillinger.

Gymnasieskolernes Rektorforening og Private Gymnasier og Studenterkurser er tilfredse med, at den centrale dimensionering ophører, men er betænkelige ved, at skolerne skal fastansætte lærerne uden at kende til deres pædagogiske kompetencer, og foreslår derfor ansættelse i midlertidige stillinger.

Gymnasieskolernes Rektorforening, Private Gymnasier og Studenterkurser samt Lederforeningen for VUC udtrykker bekymring for, at det kan være svært at fastansætte lærere i de små fag.

Bemærkninger

En ordning, der baserer sig på ansættelse af pædagogikumkandidater i midlertidige stillinger, vil rekrutteringsmæssigt være mindre attraktiv. Desuden vil det svække sammenhængen mellem behovet for ansættelse af lærere og antallet af pædagogikumkandidater. Skolerne vil fortsat kunne afskedige lærere efter de almindelige overenskomstmæssige regler på området.

Forslaget tager allerede højde for, at der kan opstå problemer i de små fag. Det foreslås således, at praktisk pædagogikum i de små fag kan gennemføres på flere skoler. Desuden er der indsat en overvågningsbestemmelse, hvorefter ministeren kan pålægge skolerne at oprette og besætte en stilling i bl.a. de små fag til en lærer uden pædagogikum.

Giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Ad 3) Sidefagssupplering indgår ikke i pædagogikumforslaget

Danske Universiteter finder det problematisk, at man med forslaget afskaffer den faglige sidefagssupplering på ½ år. Også Gymnasieskolernes Lærerforening, Gymnasieskolernes Rektorforening og Lederforeningen for VUC finder den manglende sidefagssupplering problematisk og frygter, at det skal føre til faglig forringelse. Dansk Industri anbefaler, at der sikres mulighed for efteruddannelse af lærere, der først vælger at blive undervisere i gymnasiet efter f.eks. en erhvervskarriere, og som derved normalt ville have behov for sidefagssupplering.

Bemærkninger

Det er universitetsreformen – og ikke det foreliggende lovforslag om pædagogikum -, der har overflødiggjort sidefagssuppleringen. Ifølge Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling vil de nye kandidatuddannelser, der retter sig mod forskellige faglige kompetencer, herunder mod faglige kompetencer til at undervise i to fag på de gymnasiale uddannelser, overflødiggjøre behovet for sidefagssupplering. Sidefagsuddannelsens omfang på de nye kandidatuddannelser vil generelt være længere end de nuværende 90 ECTS point for sidefaget og 25 ECTS point for sidefagssuppleringen.

Det faglige niveau sikres også ved, at adgangskravene til universitetsuddannelserne generelt er blevet skærpet, ligesom der er indført faglige mindstekrav ved de universitetsuddannelser, der retter sig mod undervisning i gymnasiet.

Faglig efteruddannelse af lærere, der har en universitetsuddannelse fra før universitetsreformen, og som efter flere år på arbejdsmarkedet ønsker at blive undervisere i de gymnasiale uddannelser, vil kunne løses ved individuelle ordninger.

Giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Ad 4) Formel pædagogisk efteruddannelse som opfølgning på pædagogikumforløbet

Danske Erhvervsskoler, Danske Universiteter, Danmarks Erhvervspædagogiske Læreruddannelse og Rådet for de Gymnasiale Uddannelser beklager, at der ikke indgår tid til et pædagogisk efteruddannelsesforløb i forlængelse af det gennemførte pædagogikum, ligesom Gymnasieskolernes Lærerforening, Pædagogikumforeningen og Gymnasieskolernes Rektorforening foreslår, at der i lovforslaget fastsættes et krav om, at pædagogikum skal suppleres med en efteruddannelse på 20 ECTS point. Begrundelsen er frygten for faglig forringelse i den foreslåede ordning i forhold til den hidtidige ordning på stx/hf og ønsket om, at der sikres tid til refleksion over egen undervisningspraksis. Erhvervsskolernes Elev-Organisation foreslår, at lærerne som minimum skal opdatere deres pædagogikum hvert 8. år for at sikre en velkvalificeret undervisning.

Bemærkninger

I det generelle undervisningstaxameter indgår der allerede midler til lærernes efteruddannelse. Beløbet blev markant forhøjet i forbindelse med gymnasireformen via reduktion af lærernes skriftlige rettetarbejde. Det er en ledelsesopgave at prioritere disse efteruddannelsesmidler i overensstemmelse med de lokale behov og ønsker på den enkelte institution.

Forslaget imødekommes ikke

Ad 5) Finansieringsmodel

Gymnasieskolernes Rektorforening, Gymnasieskolernes Lærerforening, Inspektorforeningen, Pædagogikumforeningen, Handelsskolernes Læreforening og Lederforeningen for VUC problematiserer den

foreslåede blandede finansieringsmodel, og Gymnasieskolernes Rektorforening gør opmærksom på, at man sammen med de øvrige gymnasiale lederforeninger undervejs i processen har frarådet en blanded finansieringsmodel. Argumentet er bl.a., at den blandede model vil eller kan føre til, at nogle skoler undlader at uddanne det nødvendige antal pædagogikumkandidater og overlader opgaven til andre skoler, hvorefter de ansætter lærere, når de har taget pædagogikum. Også Rådet for de Gymnasiale Uddannelser og Dansk Industri udtrykker bekymring for finansieringsmodellen i forhold til den fremtidige rekruttering af lærere.

Gymnasieskolernes Rektorforening, Gymnasieskolernes Lærerforening, Pædagogikumforeningen, Lederforeningen for VUC og Handelsskolernes Lærerforening opfordrer til, at man alene finansierer via et særskilt pædagogikumtaxameter.

Bemærkninger

Lovforslaget indebærer et frit optag af pædagogikumkandidater, dvs. en decentral model med udgangspunkt i uddannelsesinstitutionernes specifikke behov, da institutionerne bedst selv kan vurdere behovet for rekruttering af nye lærere ud fra elevoptag, ældre læreres tilbagetrækningsønsker m.v. Lærerbehovet afspejler typisk antallet af elever, og der er derfor en klar sammenhæng mellem taxameterfinansieringen pr. elev og lærerbehovet.

Med et frit optag af kandidater kan der ikke udelukkende ske finansiering via et særskilt pædagogikumtaxameter. Det bryder sammenhængen mellem elevtal og lærerbehov og medfører dermed en risiko for et pædagogikumoptag, der overstiger det reelle behov. Da grundlaget for den efterfølgende finansiering af lærerlønningerne er elevtalsafhængigt via taxametrene, kan det medføre en øget risiko for afskedigelser. Fuld finansiering via særskilt taxameter forudsætter derfor en central dimensionering, der ikke giver institutionen ledelsesrum til selv at planlægge lærerbemandingen ud fra de lokale forhold.

En primær finansiering af pædagogikumaktiviteten via de almindelige undervisningstaxametre etablerer en sammenhæng mellem elevantal og lærerbehov og giver ledelsen mulighed for at planlægge og prioritere lærerbemandingen. Da den demografiske sammensætning af lærerbestanden giver et rekrutteringsbehov i de kommende år, foreslås der dog opretholdt et særligt pædagogikumtaxameter på 1/3 af tilskuddet, hvilket giver institutionerne et ekstra incitament til at ansætte lærere i pædagogikumforløb.

Undervisningsministeriet har i loven i øvrigt bemyndigelse til at gribe ind, hvis skoler systematisk tilsidesætter deres pligt til at uddanne pædagogikumkandidater.

Giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget

Ad 6) Økonomiske rammer er usikre på høringstidspunktet

Gymnasieskolernes Lærerforening, Gymnasieskolernes Rektorforening og Lederforeningen for VUC finder det problematisk, at forslagets økonomiske konsekvenser (takster mv.) ikke er kendt i forbindelse med høringsfasen, og Gymnasieskolernes Rektorforening understreger, at deres generelle høringssvar er givet under den forudsætning, at ordningen er fuldt finansieret.

Bemærkninger

Uddannelsesinstitutionerne sikres fuld dækning af udgifterne forbundet med at ansætte en pædagogikumkandidat. Der er beregnet et tilskud pr. pædagogikumkandidat, der dækker løn- og kursusudgifter i forbindelse med teoretisk og praktisk pædagogikum og egenundervisningsdelen. Arbejdsværdien af pædagogikumkandidatens egenundervisning er fratrukket tilskuddet. Såfremt disse timer ikke blev læst af kandidaten, ville de skulle læses af en anden lærer på institutionen med tilhørende lønudgifter.

7. Tekniske og konkrete forslag

Dansk Industri

- a) Foreslår, at det er Akkrediteringsrådet, der godkender udbydere af teoretisk pædagogikum.
- b) Virksomhedsansatte, der underviser få timer om ugen på en gymnasial uddannelse, bør fritages for pædagogikum.
- c) Anbefaler, at skolelederen udsteder undervisningsbevis på baggrund af konsultationer af bl.a. tilsynsførende (jvf. § 16, stk. 2.).

Bemærkninger

Ad a) Akkrediteringsrådet har ifølge gældende lovgivning ingen kompetence til at godkende udbydere af teoretisk pædagogikum.

Ad b) Timelærere vil fortsat kunne undervise uden pædagogikum.

Ad c) § 16, stk. 2, skal ses i sammenhæng med stk. 1, og er derved knyttet til faglig kompetence og bestået teoretisk og praktisk pædagogikum. Lovforslaget tager derfor højde for problemstillingen.

Giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Danske Universiteter

- a) Anbefaler, at studieordningen for teoretisk pædagogikum, som foreslået, fastsættes af universitet efter bekendtgørelsesfastsatte rammer, men uden ministeriets godkendelse.
- b) Anbefaler, at lovens ikrafttræden udsættes, da det er problematisk at nå at iværksætte den nye ordning til den 1. august 2009.

Bemærkninger

Ad a) Ministeriets godkendelse skal sikre, at de krav og behov, der er i gymnasiesektoren til lærernes grundlæggende pædagogiske kompetencer, til enhver tid tilgodeses i studieordningen.

Ad b) Tidsplanen for lovens implementering er stram men realiserbar. Desuden er ikrafttrædelsestidspunktet nødvendiggjort af universitetsreformen og ændringerne i DEL's organisationsforhold.

Giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Gymnasieskolernes Lærereforening

- a) Mangler regler for, hvordan en lærer får undervisningskompetence i et ekstra fag erhvervet efter pædagogikum (anføres også af *Gymnasieskolernes Rektorforening*), og hvordan lærere fra hhx og htx med pædagogikum efter den nuværende ordning fremover får undervisningskompetence på stx og hf.
- b) Desuden bør lærere, der er blevet ansat på erhvervsgymnasier inden den 1. august 2009, men ikke har påbegyndt pædagogikum, være omfattet af den nye ordning (anføres også af *Handelskolernes Lærereforening*).
- c) Foreslår endvidere, at fristen for afslutning af pædagogikum efter den gamle ordning forlænges, så kvinder med to barsler i pædagogikumperioden bliver omfattet.

Bemærkninger

Ad a) Forslaget indeholder i § 16, stk. 4, hjemmel til at fastsætte regler om blandt andet undervisningskompetence i senere erhvervede tilvalgsfag og til lærere med pædagogikum fra hhx og htx.

Ad b) På erhvervsgymnasierne skal pædagogikum afsluttes senest to år efter ansættelsen. Loven kan derfor med rimelighed også få virkning for lærere, der er ansat på hhx eller htx fra 1. august 2008 og ikke har påbegyndt pædagogikum den 1. august 2009.

Ad c) Vil næppe være relevant for ret mange, og inden den anden barsel vil pædagogikumkandidaten vide, at den nye ordning er indført. I de få tilfælde, hvor det kan blive relevant, kan dispensationsbestemmelsen i § 18 anvendes.

Punkt b) imødekommes delvist.

Gymnasieskolernes Rektorforening

- a) Foreslår, at dele af teoretisk pædagogikum afvikles inden semesterstart på universitetet, og at modulerne placeres i skolernes mindre belastede perioder.
- b) Problematisk, at UVM fastlægger bestemmelserne for oprettelse af midlertidige stillinger.
- c) Ønsker at omdefinere undervisningskompetence, således at lærere inden for samme hovedområde kan undervise i beslægtede fag baseret på realkompetence i stedet for formel kompetence med mulighed for faglig supplerings.

Bemærkninger

Ad a) Vil indgå i overvejelserne i forbindelse med udbudsmaterialet til universiteterne og bekendtgørelsesarbejdet.

Ad b) Lovforslagets bestemmelser herom er ikke ændret i forhold til de eksisterende regler i pædagogikum bekendtgørelsen.

Ad c) Vil indgå i overvejelserne i forbindelse med det senere bekendtgørelsesarbejde som opfølgning på loven.

Giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget. Punkt a) og c) vil indgå i det fremtidige arbejde med lovens implementering.

Inspektorföreningen

- a) anbefaler, at udnævnelsen af en kursusleder er et uomgængeligt krav
- b) anbefaler, at den tilsynsførende har samme fagkombination som kandidaten

Bemærkninger

Ad a) Der ønskes ikke med lovforslaget at gribe ind i ledelsesretten.

Ad b) Det vil ikke altid være administrativt muligt altid at sikre samme fagkombination mellem kandidaten og tilsynsførende, men det vil indgå som en præmis for fordelingen af tilsynsførende.

Giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget. Punkt b) vil indgå i det fremtidige arbejde med lovens implementering.

Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling

- a) I bemærkningerne til § 4, stk. 1, henvises til lovbekendtgørelse nr. 280 af 21. marts 2006 om universiteter. Loven er siden ændret, og der bør derfor henvises til den seneste lovbekendtgørelse nr. 1368 af 7. december 2007.
- b) anbefaler, at formuleringen i bemærkningerne til § 6 vedr. afholdelse af prøve i teoretisk pædagogikum ændres, så formuleringen kommer i overensstemmelse med de øvrige regler om afholdelse af prøver på universiteterne.
- c) anbefaler, at der anvendes et andet udtryk end ”studieordning”, f.eks. ”studieplan”, da ”studieordning” i universitetskredse er udtryk for det enkelte universitets nærmere regulering af visse uddannelsesforhold inden for rammerne af de gældende bekendtgørelser, hvilket ikke fordrer ministeriets godkendelse.

- d) Anbefaler, at kompetencen til at tildele merit for teoretisk kompetence overlades til det universitet, der afholder teoretisk pædagogikum.
- e) Beder om en nærmere drøftelse af ikrafttrædelsestidspunktet inden lovforslagets fremsættelse, da dette kan få betydning for VTU's arbejde med ophævelse af bekendtgørelsen om sidefagssupplering.

Bemærkninger

Ad a)-c) Imødekommes.

Ad d) Ifølge bemærkningerne til meritbestemmelsen i § 14 skal skolens leder, når denne behandler en ansøgning om merit for teoretisk pædagogikum, indhente en udtalelse fra det universitet, der udbyder teoretisk pædagogikum.

Ad e) Er ikke tidsmæssigt muligt inden fremsættelsen, men vil indgå i det efterfølgende arbejde med lovens implementering.

Punkt a)-c) imødekommes, punkt d) og e) giver ikke anledning til ændringer.

Pædagogikumforeningen

- a) Anbefaler, at udnævnelsen af en kursusleder er et uomgængeligt krav
- b) Anbefaler, at den tilsynsførende har samme fagkombination som kandidaten
- c) Anbefaler, at Undervisningsministeriet påtager sig det overordnede koordinerende ansvar for pædagogikum, herunder sikring af ubrudte undervisningsperioder på mindst 6-8 ugers varighed.
- d) Anbefaler, at kandidaten deltager i første del af den afsluttende konference.

Bemærkninger

Ad a) Der ønskes ikke med lovforslaget at gribe ind i ledelsesretten.

Ad b) Det vil ikke altid være administrativt muligt at sikre samme fagkombination mellem kandidaten og tilsynsførende, men det vil indgå som en præmis for fordelingen af tilsynsførende.

Ad c) Kravet om de ubrudte undervisningsperioder vil indgå i udbudsmaterialet til teoretisk pædagogikum som nævnt i bemærkninger til lovforslaget.

Ad d) I den eksisterende ordning på stx/hf deltager kandidaten i den afsluttende konference, fordi kandidaten skal forsvare sit projekt. Dette er ikke fremover tilfældet. Refleksioner over egen undervisningspraksis og de konkrete undervisningstimer har der været anledning til ved tidligere besøg og undervejs i forløbet.

Giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget